

הנך מועמד/ת לעבור טיפול אונקולוגי באזור הראש והצוואר. הטיפול עשוי לגרום לקשיים בלעיסה ובבליעה אשר לעתים עלולים לגרום לפגיעה מלאה ביכולת האכילה ו/או השתייה. מצב זה עלול להופיע בעת הטיפול ולעיתים להימשך זמן מה לאחר סיומו.

בזמן הטיפול חשוב מאוד לספק לגופנו כמות מזון ונוזלים התואמים את הצרכים התזונתיים, על מנת לשמור על מצב תזונתי תקין וכך לסייע לתפקוד גוף תקין. מאחר ובתקופת הטיפול יהיה קושי רב לשמור על משקל הגוף ולספק לגוף מזון ונוזלים בכמות מספקת (באמצעות אכילה ושתייה דרך הפה) יש הכרח לספקם בצורה אחרת.

לצורך זה פותחה שיטה בה מחדירים **צינור הזנה (פג) לקיבה** באמצעותו ניתן להמשיך לספק לגוף את כל רכיבי המזון והתרופות הדרושים. הכנסת הפג מתבצעת לפני תחילת הטיפולים, מאפשרת הסתגלות אליו ושימוש בו בעת הצורך.

מהו פג (PEG)?

מושג זה הוא קיצור של Percutaneous Endoscopic Gastrostomy

Percutaneous = דרך העור

Endoscopic = בשיטה אנדוסקופית

Gastrostomy = פתח בקיבה

הפג הוא צינור פלסטיק צר וגמיש המועבר דרך פתח קטן בדופן הבטן ישירות לקיבה והכנסתו מבוצעת בשיטה אנדוסקופית. דרך הצינור ניתן להחדיר מזון ונוזלים לקיבה, וכך משמש הפג כתחליף או כתוספת לאכילה דרך הפה.

הכנסת הפג לגוף נעשית על ידי גסטרואנטרולוג או רנטגנולוג ונמשכת כ- 15-30 דקות. הפעולה נעשית באופן אמבולטורי, שאינו מצריך אשפוז בבית החולים, ומבוצעת בהרדמה מקומית או בטשטוש.

קיומו של הפג אינו גורם לחולה לכאב והוא מוסתר מתחת לבגדים.

ההזנה דרך הפג ניתנת בפרקי זמן קצובים כך שבין שעות ההזנה ניתן להמשיך לתפקד כרגיל.

פג - צינור ההזנה כפי שהוא נראה לאחר הכנסתו לקיבה. כאשר הפג אינו נמצא בשימוש ניתן להדביקו עם סרט דביק לעור וכך למנוע את תזוזתו

פג - צינור ההזנה כפי שהוא נראה לאחר הכנסתו לקיבה

חשיבות הפג

הכנסת פג מונעת מצבים המתפתחים עקב חוסר ברכיבי המזון והשתייה, כגון:

1. ירידה ניכרת במשקל.
2. הרגשת רעב וצמא.
3. חסרים תזונתיים שעלולים לעכב את מתן הטיפול ו/או את הריפוי.
4. הפחתה ביכולת הגוף להתמודד עם המחלה, עם הטיפול ועם תופעות הלוואי שלו.
5. סכנת התייבשות.
6. פגיעה בעקבות טיפול כימי בכליות (היווצרות מצב בו לא ניתן לשתות כמות נוזלים רבה).

פעולה זו היא הדרך הבטוחה, היעילה והנוחה ביותר, לספק לגוף מזון ונוזלים ובעלת שיעור סיבוכים נמוך.

איזה מזון ניתן דרך הפג?

דרך הפג ניתן להעביר מזון נוזלי מוכן (מלאכותי) הנקרא **פורמולה**. הפורמולה היא המזון המתאים ביותר לשימוש דרך הפג שתוכננה בסמיכות המתאימה מבלי להשאיר שאריות מזון בצינור שעלולים לגרום לסתימתו. **אין להכניס לפג מזון ביתי מרוסק (כגון דייסה או מרק טחון) מאחר שקיים סיכוי רב שמזון זה יגרום לסתימת הפג.**

הפורמולות מכילות את כל רכיבי המזון הדרושים לגוף. לעיתים נדמה שהפורמולה דלילה ולכן מתעורר ספק אם מזון מעין זה מספיק. בפועל, רבים משתמשים בפורמולות אלו כמזון בלעדי והוכח כי לא חסר להם בגוף אף לא רכיב מזון אחד. בשוק קיימים סוגים רבים של פורמולות.

לאחר החדרת הפג, **הדיאטנית תעריך את הדרישות התזונתיות על פי נתונים שונים של החולה, כגון: גובה, משקל, הרגלי צריכת המזון בעבר ומצבו הרפואי, ותמליץ על סוג הפורמולה המתאימה ועל הכמות הנדרשת**. מאחר וכמות הפורמולה הנדרשת עשויה להשתנות בהתאם לשינויים במשקל ובמצב הרפואי, הדיאטנית תעקוב ותעדכן את כמות הפורמולה על פי הצורך.

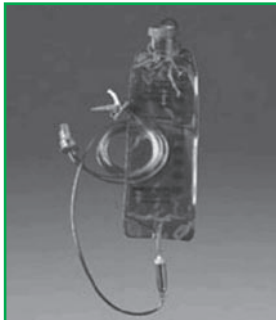
בדומה למזון, מנת פורמולה ניתנת מספר פעמים ביום (בין 3-5 פעמים). לפעמים יש צורך במתן כמויות קטנות במספר פעמים רב יותר. משך הזמן בו ניתנת מנת פורמולה תלוי בגורמים רבים, כגון: כמות וריכוז הפורמולה, מצב תזונתי, רפואי ועוד. הוא נע בין 4-5 שעות, בסמוך להתקנת הפג, ויכול להתקצר בהדרגה ל-30 דקות.

מספר מנות הפורמולה, שעות ההזנה וקצב ההזנה יותאמו לך באופן אישי על ידי הדיאטנית.

השלמת נוזלים דרך הפג

הפורמולה מכילה, אמנם, אחוז גבוה של מים, אך לרוב, הכמות אינה מספיקה ויש צורך בתוספת מים. השלמת נוזלים, אם תידרש, תיקבע בהתאם לכמות וסוג הפורמולה שהומלצה לחולה ומצבו הרפואי, על ידי הרופא והדיאטנית. המים ניתנים דרך הפג בין מנות הפורמולה, ומשמשים גם לשטיפת הפג לפני ואחרי מתן הפורמולה.

אופן ההזנה דרך הפג

- את הפורמולה נותנים באמצעות שקית הזנה מיוחדת (שקית קנגרו) שממנה יוצא צינור פלסטיק בעל חיבור לצינור ההזנה (הפג).

- יש לשפוך את הפורמולה לשקית ההזנה ולסגור אותה.
- את שקית ההזנה יש לתלות במקום גבוה, דבר המאפשר לפורמולה לטפוף באיטיות מהשקית דרך צינור הפלסטיק אל תוך הפג.

- הדרך הבטוחה ביותר לקביעת קצב טפטוף הפורמולה משקית ההזנה לפג היא על ידי שימוש במשאבת הזנה מיוחדת (משאבת קנגרו). זו למעשה משאבה השואבת מהשקית את כמות הפורמולה הנדרשת במ"ל למשך שעה - על פי התאמת המכשיר הנעשית על ידי החולה או המטפל (למשל 50 מ"ל לשעה). את המשאבה ניתן לחבר לעמוד בעל גלגלים המאפשר ניידות.

טרם השימוש בשקית ובמשאבת ההזנה
ייתן הסבר מפורט על ידי האחיות.

הנחיות חשובות לשימוש בפג:

- יש לשטוף את הפג לפני כל מתן מנת פורמולה ולאחריה, לפני ניתוקו משקית ההזנה ועם חיבורו חזרה אליה. השטיפה נעשית על ידי הזרקת 30-50 מ"ל מים באמצעות מזרק שמתאים לפג (יודגם ע"י אחות). חשוב להמשיך לבצע שטיפות של הפג כל 4-6 שעות, גם בזמן שלא מקבלים הזנה דרכו, בכדי למנוע סתימת הצינור או בלאי מהיר שלו.
- יש לרחוץ ידיים היטב עם מים וסבון לפני מתן הזנה ונגיעה בפורמולה.
- לפני פתיחת פחית הפורמולה, יש לרחוץ היטב את המכסה עם מים חמים וסבון ולנגב בנייר סופג.
- יש לשים לב לתאריך התפוגה של הפורמולה הנכתב על ידי היצרן.
- יש להקפיד לא להשתמש בפורמולה יותר מ-48 שעות מרגע פתיחתה.
- לאחר הפתיחה, יש לשמור את הפחית מכוסה בקירור.
- לפני מתן מנת פורמולה, יש להסתכל על סרגל המספרים המופיע על צינור הפג ולוודא שהמספר הקרוב לדופן הבטן נשאר קבוע - כך מוודאים שצינור הפג לא חדר פנימה או נשלף החוצה.
- יש להקפיד על מתן הזנה בקצב איטי (יומלץ ויעודכן על ידי הדיאטנית).
- יש להקפיד על ישיבה בזווית של 30-60 מעלות בזמן ההזנה, לא לשכב. אין לשכב גם במשך 30 דקות נוספות מסיום הארוחה.
- יש להקפיד להחליף את שקית ההזנה כל 24 שעות.
- אם יש צורך במתן תרופות דרך הפג, יש להפריד בין מתן תרופה למתן פורמולה ולהקפיד לשטוף את הפג לפני ואחרי כל מתן תרופה עם 10-15 מ"ל מים. יש לתת כל תרופה בנפרד.

הטיפול באזור הפג

- יש לשמור על עור יבש סביב הפג באמצעות שימוש בגזה יבשה.
- אפשר ורצוי להוריד את הגזה לפני רחצה ולרחוץ את האזור באופן רגיל.
- לאחר הרחצה יש לייבש את האזור ולשים גזה יבשה חדשה.

בעיות שעלולות להיווצר:

במקרה של הופעת אחד מהמצבים הבאים יש לפנות לצוות המטפל:

- **סתימות בצינור** העלולות להיגרם משימוש במזון מרוסק או עקב חוסר שטיפה של הצינור.
 - **גירוי מקומי של העור סביב הצינור** העלול להיגרם ממגע של נוזל הקיבה עם העור, או עקב חבישה של הפתח או מריחת תכשירים שאינם מתאימים.
 - **אספירציה** - חזרת תוכן הקיבה לושט ולפה, אשר עלול לחדור לקנה הנשימה, להגיע לריאות ולגרום לדלקת חריפה. למניעת אספירציה יש להקפיד שהפורמולה לא תינתן בשכיבה.
 - **שלשולים** עלולים להופיע עקב זיהומים הנובעים מהיגיינה לא מספיקה בזמן הטיפול במערכת ההזנה. זיהומים ניתן למנוע על ידי הקפדה על הנחיות מתן ההזנה. שלשולים יכולים להיגרם גם כתוצאה מהעברת הפורמולה בקצב מהיר מדי. ניתן למנוע זאת על ידי העלאת קצב ההזנה בהדרגה בהתאם להמלצות. כאשר השלשולים הם תופעות לוואי של תרופות או טיפולים - הבעיה תטופל על ידי הרופא.
 - **בחילות והקאות** יכולות להופיע אף הן כתוצאה מהעברת הפורמולה בקצב מהיר מדי. ניתן למנוע זאת על ידי העלאת קצב ההזנה בהדרגה בהתאם להמלצות. כאשר הבחילות וההקאות הן תופעות לוואי של תרופות או טיפולים יש לפנות לרופא לקבלת טיפול.
 - **עצירות** יכולה להופיע כתוצאה ממתן כמות בלתי מספקת של נוזלים, כתופעת לוואי של תרופות או עקב חסימה במעי.
 - **כאבי בטן** - עשויים להופיע כתוצאה ממתן פורמולה קרה או כתוצאה מהעברת הפורמולה בקצב מהיר מדי. ניתן למנוע זאת על ידי מתן פורמולה בטמפרטורת החדר (במידה והפורמולה ניתנת מפחית פתוחה שהוצאה מקירור - ניתן לחמם אותה מעט על ידי הכנסת הפחית לכלי עם מים חמים) ועל ידי העלאת קצב ההזנה בהדרגה בהתאם להמלצות.
- כאשר כאבי הבטן הם תופעות לוואי של תרופות או טיפולים יש לפנות לרופא לקבלת טיפול.

שאלות נפוצות:

האם כאשר יש פג ניתן לאכול דרך הפה?

ניתן לאכול דרך הפה כל זמן שמתאפשרת אכילה בדרך זו. הדיאטנית תעריך את כמות המזון הנאכלת דרך הפה, ותעדכן בהתאם את כמות ההזנה דרך הפג.

האם הכנסת צינור ההזנה היא הפיכה?

כן. הוצאת הצינור תעשה בהתאם למצב הבריאותי והתזונתי. לעתים עובר פרק זמן עד שצריכת המזון דרך הפה מגיעה לכמות מספקת המאפשרת את הוצאת הצינור.

רכישת הציוד הנדרש עבור הזנה דרך פג

משאבת קנגרו ועמוד נייד - ניתן להשאיל מארגוני מתנדבים. **למידע נוסף ניתן לפנות ל"טלמידע" של האגודה למלחמה בסרטן בטל. 1-800-599-995.**
פורמולה - נרכשת בבית מרקחת בהתאם להמלצת הדיאטנית. לחלק מהפורמולות יש צורך במרשם רופא.
שקית קנגרו, מזרק וגזה - בבית מרקחת באמצעות מרשם רופא.

במידה ויש לך שאלות לגבי אופן השימוש בפג, ניתן לפנות לצוות הסיעודי במכון האונקולוגי.

במידה ויש לך שאלות הקשורות למזון שניתן דרך הפג, ניתן לפנות לדיאטנית קלינית במכון האונקולוגי.
